

HABITAT

Krap je tipičen prebivalec počasi tekočih in stoječih voda, s temperaturo med 20 in 23 °C, ki imajo mehko zaraščeno in s hranili bogato dno, v katerem rije in išče hrano predvsem rastlinskega izvora, teknejo pa mu tudi razni mali nevretenčarji (mehkužci), ličinke žuželk ipd. V Sloveniji žal ne poznamo nahajališč gensko čistega divjega krapa. Izven območja ribnikov in jezer se uspešno drstijo le v spodnjem toku reke Drave, le genetske raziskave pa lahko potrdijo, ali so to morda celo divji krap. Gojene oblike najdemo tako v veliki večini stoječih voda pri nas kot tudi v večjih rekah.

Lov krapov z obtežilnikom ter prikaz naveze vabe (prikazan bojli) na trnek (vir arhiv glasila Ribič in Internet).

NAČINI RIBOLOVA

Ribolov krapa, predvsem njegovih gojenih oblik, je zaradi njegove razširjenosti, načina prehranjevanja, precejšnje velikosti ribe in s tem povezanega dolgotrajnega utrujanja zapetega primerka, zelo razširjen v Evropi in v Sloveniji. Je riba, ki je dojemljiva za krmljenje oz. navadijo se iskati hrano na točno določenem mestu, zato številni ribiči – 'kraparji' s pridom izkoriščajo to lastnost. Krap so rastlinojede živali in se hranijo tako rastlinjem kot tudi z manjšimi nevretenčarji. Hrano večinoma iščejo pri dnu, pri čemer pa zaradi intenzivnega ritja z gobčkom zelo kalijo vodo; velika večina krapovskih ribnikov ima zato motno vodo.

Tradicionalno so ulovljeni krapji predstavljali možnost kvalitetnega vira prehrane za ribiča. Zaradi prebivanja na muljastem dnu marsikdo meni, da ima krapovo meso neprijeten priokus, če se mesa prej ne namaka v vodi oz. se še živega krapa pusti nekaj časa v čisti vodi, da občutek priokusa izgine. Najbolj znan kulinaričen način priprave krapa je ribji paprikaš, ki je sicer tradicionalno sestavljen iz več vrst rib, uveljavila pa se je tudi različica paprikaša samo iz mesa krapa. V zadnjih 20 letih se je med ribiči uveljavil sistem lova krapov z visoko proteinskimi vabami – bojliji. Ta način se je razvil z namenom lova velikih krapov in ker so slednji postali vse bolj nezaupljivi do ponujenih tradicionalnih vab (koruza, polenta, kruh, ipd.), natakne njih na trnek primerne velikosti. Ribič boji kroglaste oblike ne natakne neposredno na trnek, ampak na pleteno vrvico, ki je privezana na hrbtišče trnka. Ko ga krap poseša v usta, se trnek lahko zapiči v trše tkivo krapovskih ustnic, kar omogoča tudi lažje odpenjanje ujetih krapov. Med kraparji je sčasoma prevladalo prepričanje o potrebnosti lova »ujemi in spusti«, zato je danes možno uloviti velikega krapa večkrat – nekateri najbolj znani krapji v posameznih vodah imajo zaradi svoje prepoznavnosti med ribiči celo svoja ljubkovalna imena. Po statistikah ulova ribičev predstavlja gojeni krap poleg postrvi šarenke najpogostejši ulov slovenskih ribičev.

OGROŽENOST DIVJEGA KRAPA V SLOVENIJI

Divji krap je v Sloveniji ogrožen zaradi:

- izvajanje regulacij vodotokov ki uničujejo krapov habitat in predvsem ustrezna drstišča,
- prekomerno naseljevanje gojenih oblik krapa v vodotoke.

UKREPI ZA ZAŠČITO

- sprejeta in predpisana trajna zaščita osebkov divjega krapa,
- renaturacija vodotokov in s tem povezano obnavljanje krapovskih drstišč,
- vlaganje genetsko čistih mladice divjega krapa.

Viri

Sladkovodne ribe in piškurji v Sloveniji (Metka Povž et. al.)

Ribe slovenskih celinskih voda (Paul in Jana Kus Veenvliet)

Skalin B., 1993, Ribogojstvo. Kmečki glas Ljubljana.

skupina avtorjev, 1982. Sladkovodno ribarstvo, Ribozajednica Zagreb.

M. Svetina et al., 1982. Sladkovodno ribištvo na Slovenskem, Ribiška zveza Slovenije Ljubljana.

Govedič, M., 2004. Ribe na arheološkem najdišču Hočevarica [Fishes from the archaeological site at Hočevarica]. V: Velušček, A. (ur.), Hočevarica, str. 133–153, Inštitut za arheologijo ZRC SAZU. Ljubljana.

Govedič, M., 2005. Krap na ljubljanskem barju pred 5600 leti. Proteus, Ljubljana 67(6): 252–257.

Muršak Tomaž 2007. Do kdaj bo naše vode še krasil divji krap? Glasilo Ribič 1-2: 13 Širnik-Erhartič dr. R., 2013. Zakonsko predpisano varstvo krapa skozi čas. Glasilo Ribič 1-2: 7.

Internet <http://www.fao.org/docrep/005/Y2406E/y2406e03.htm>

Govljenje vodi

ZAŠČITIMO DOMORODNE VRSTE RIB SLOVENSkih CELINSKIH VODA

Divji Krap –
Cyprinus Carpio Linnaeus, 1758

Slovenija je zaradi svojega reliefa bogata z različnimi vodnimi telesi. Poleg slikovitih alpskih rek in jezer imamo tudi široke reke, ki že precej upočasnijo svoj tok, in so bogate z nanosi blata in mulja ter v nižinah tvorijo poplavne ravnice. Glede na prevladujoče vrste rib v takem območju poimenujemo reke kot vodotoke ploščičevega pasu. Čeprav je le-ta sicer poimenovan po drugi ribji vrsti, ploščiču, pa tako kot večina rib tega pasu spada med družino krapovcev – vrsto rib, katerih koren imena so znanstveniki povzeli po krapu (*Cyprinus carpio* Linnaeus, 1758). Krap najraje živi v počasi tekočih ali stoječih vodah, kjer je voda toplejša in je na voljo veliko hrane. Če spodnjim tokovom naših rek dodamo še številne stoječe vode naravnega ali človeškega izvora, lahko ugotovimo, da imamo dobre pogoje za razvoj krapa. Divji je domorodna ribja vrsta donavskega porečja, najstarejše materialne dokaze (goltni zobje) o bivanju divjega krapa pri nas so raziskovalci našli pri izkopavanju koliščarskih naselbin na nahajališče Hočevarica na Ljubljanskem barju. To pomeni, da je na področju današnje Slovenije prebival že pred 5600 leti in je predstavljal pomemben vir hrane za takratne prebivalce. Skozi čas je postalo jasno, da potrebuje ustrezno zakonsko zaščito, zato je Kranjski ribiški red iz 1764 prvi določil najmanjšo lovno mero krapu, in sicer 16 cm. Skozi stoletja se je zaščita krapa spreminjala glede na pokrajine, danes pa je divji krap trajno zakonsko zaščiten.

Goltni zobje divjega krapa iz Ljubljanskega barja iz obdobja koliščarjev, najdenih na nahajališču Hočevarica - slika povzeta po članku M. Govediča Krap na Ljubljanskem barju pred 5600 leti. *Proteus, Ljubljana 67(6).*

Za večjo prepoznavnost bomo na Ribiški zvezi Slovenije v tradicionalnem sodelovanju s Pošto Slovenije izdali spominsko poštno znamko z motivom divjega krapa, avtorja slikarja Jurija Mikuletiča.

OPIS

Divji krap ima podolgovato vretenasto telo, ki je bočno nekoliko stisnjeno in zraste do največ 120 cm, povprečni osebki pa so veliki med 25 in 70 cm. Na glavi ima velika rahlo postojna usta, na katerih ima štiri brke in debele mesnate ustnice. So bolj podolgovate oz. valjaste oblike, glava ribe se nadaljuje v trup v gladki črti. Glede barv svojega telesa se prilagaja okolju, hrbet je temnorjav z enakomerno razporejenimi luskami, boki so bolj rumeni, trebušni del

pa je umazano bele barve. Ima dolgo vbočeno hrbtno plavut. V primerjavi z ostalimi vrstami rib imajo dolgo življenjsko dobo. Spolno zrelost krap doseže v tretjem (samci) in četrtem letu (samice), drstno obdobje pa poteka v maju in juniju. Takrat se najraje drsti v rečnih rokavih in na poplavljenih travnikih. Samice so izjemno plodne, saj lahko na rastline položijo od 300.000 do skoraj 750.000 majhnih iker. Zaradi števila iker ga je že Aristotel poimenoval *kyprinos* ali *kyprianos*, ki izvira iz grškega imena *Cypris*, kar je drugo ime boginje ljubezni Afrodite. Zarod krapa se razvije že po enem tednu in se prehranjuje s planktonom.

Evropska (reka Tisa na Madžarskem) in azijska (reka Amur) oblika divjega krapa (vir internet <http://www.fao.org/docrep/005/Y2406E/y2406e03.htm>)

Arhivski posnetek najtežjega rečnega krapa ujetega v Sloveniji iz Mlinščice (pritok Save) iz leta 1955 z merami 105 cm in 22,30 kg, povzeto iz knjige *Sladkovodno ribištvo na Slovenskem 1982.*

Gojene oblike krapa

Zaradi potrebe po stalnem viru hrane so že v antiki začeli s poskusi gojenja krapa, zato je dolgo veljalo prepričanje, da so bili Rimljani tisti, ki so ga naselili v naše vode, vzporedno z njegovim naseljevanjem v vodotoke srednje in zahodne Evrope. V približno istem času so tudi Kitajci začeli svoje neodvisne poskuse gojenja krapa. Posebej v srednjem veku se je zaradi verskih zahtev razširilo njegovo gojenje kot vir hrane v času krščanskega posta, zato so imeli samostani precej ribnikov, kjer so jih gojili. Tako je človek zaradi svojih potreb skozi stoletja iz potomcev divjega krapa evropskih in azijskih podvrst vzgojil več oblik gojenega krapa. Vse gojene oblike imajo izrazito višji trup kot divji krap, z jasno izraženo vdolbino na prehodu glave v trup, ki je specifična samo za te oblike krapa.

Danes poznamo sledeče oblike gojenega krapa:

• luskinar

Razen izrazitega hrbtna, ki je tipičen za gojene oblike krapa, ima luskinar po celem telesu pravilno razporejene luske kot divji krap.

• veleluskinar

Ima eno vrsto velikih lusk ob pobočnici, vrsta manjših lusk pa poteka še ob hrbtnišču in ob trebuhu.

• maloluskinar / zrcalar

Velikokrat je zamenjan za veleluskinarja, a se od njega loči po tem, da ima vrsto manjših lusk le na hrbtnišču in na korenu repa. Predstavlja najpogostejšo obliko gojenega krapa pri nas in je kot tak tudi pogost ulov ribičev.

• golič / usnjar

Gojena oblika krapa, ki ima le redke luske, nekateri pa so lahko tudi popolnoma brez lusk. Tako kot veleluskinar je v Sloveniji redek.

V zadnjih letih je postal t.i. koi krap tudi v Sloveniji zaradi svojih zanimivih pisanih barvnih vzorcev priljubljena okrasna riba parkovnih in privatnih ribnikov. V tujini, posebej pa na Japonskem, kjer je bila oblika ustvarjena, so koi krapo zelo cenjeni, posebne barvne različice pa dosegajo visoke cene po osebkju.

S sprejetjem novega Zakona o sladkovodnem ribištvu v letu 2008 in podrejenih zakonskih aktih vse gojene oblike krapa v Sloveniji nimajo ne najmanjše mere ne lovne dobe.

(slike oblik gojenih krapov so povzete z Interneta).